

Refleksjonsnotat fra utviklingsarbeid h2020 i PEL 1.trinn, 5-10, campus Bergen
v/May-Britt Revheim Brekke og Marianne Leikvoll Eide

Bakgrunn for utvikling av prosjektet *Å spørre* som en pedagogisk handlingsform, knyttet til arbeidskrav 3

Bakgrunn for utviklings- og endringsfokus høstsemesteret 2020

Parallelt med vårt eget daglige arbeid relatert til undervisningen i Pedagogikk og elevkunnskap på 1.trinn, 5-10-utdanningen, har vi sammen over flere år pekt ut særskilte fokusområder som vi ønsker å utvikle og forbedre. I tidligere rapporter har vi dokumentert hvordan vi systematisk har arbeidet for å skape meningsfulle sammenhenger for lærerstudentene i PEL-studiet. Vår egen profesjonelle utvikling styrkes når vi som lærerutdannere tar grep om utviklingen av undervisningen slik at den fremmer studentenes læring. Dokumentasjonen gjør det mulig å se tilbake på hvilken utvikling som har funnet sted, og sette dette i sammenheng med neste års satsingsområde.

I arbeidet har vi særlig rettet oppmerksomheten mot utvikling av fagbegreper og et språk som kan støtte studentene forståelse av pedagogiske problemstillinger i teori og praksis. Vi har nøye overveiet hvordan vi kan variere undervisningen innenfor de ulike temaene, for å få i gang aktiv deltakelse, individuelt og kollektivt¹. Blant annet har vi erfart at studenter verdsetter dialogiske arbeidsformer (gruppeaktivitet). Vi har også erfart at studentene verdsetter kollokviearbeid, der de selv tar ansvar for arbeidet, men under den pedagogiske tilretteleggingen vi har skapt (gjennom struktur, ulike typer oppgaver m.m.). Den induktive tilnærmingen fungerer godt for å skape relevans, men i et begynneremne må introduksjon til pedagogikkens områder og problemstillinger også foregå deduktivt. Samlet gir dette er veksling mellom den induktive og den deduktive tilnærmingen i studiet.

Vi har arbeidet systematisk med å skape en sammenheng mellom faglitteratur, undervisning og arbeidskrav. Arbeidskrav 3 «Praksisfortelling» er et helhetlig faglig opplegg, hvor vi i løpet av flere år har utviklet og endret deler av arbeidet på bakgrunn av erfaringene vi har gjort oss. I første runde var dette arbeidskravet tett knyttet inn mot et arbeidskrav om observasjon. Vi erfarte at studentene fikk utfordringer med å skille observasjon fra fortelling når dette inngikk som del 2 og 3 i samme arbeidskrav. Derfor har vi nå kunnskap om observasjon som et eget teoretisk arbeidskrav tidlig i kurset (arbeidskrav 1), mens øvelse på å observere i elevenes klasserom inngår i arbeidskravet med praksisfortellingen som kommer senere i kurset (arbeidskrav 3). Arbeidskrav 2, som vi omtaler som «kunnskapsprøven», kommer omtrent halvveis i semesteret, og fungerer godt for å få studentene tidlig i gang med å lese anbefalt litteratur. Dette er videre med på å gi studentene «briller» å diskutere de praktiske fortellingene i det siste arbeidskravet (3) med. På denne måten opplever vi at arbeidskravene nå bygger godt opp om studentenes utvikling av pedagogisk kunnskap.

Sammenheng mellom emnets hovedfokus og arbeidskravets fokus

Som faglærere må vi kontinuerlig vurdere om arbeidskravene, og andre læringsoppdrag som vi gir studentene, kan bidra til å fremme læring i tråd med emnets innhold. De ulike undertemaene i emneplanen for emne 1 i Pedagogikk og elevkunnskap, bygger opp under hovedfokus som er rettet mot lærerrollen og kunnskap om elevene sin læring og utvikling. Lærerstudentene skal gjennom studiet få innsikt i teorier/forskning, tradisjoner og grunnleggende pedagogisk tenkning som støtte for egen tenkning om samspill mellom undervisning og læring. Dette skal igjen gi grunnlag for refleksjon over lærerens og lærerstudentens pedagogiske handlinger overfor elevene. Vi har imidlertid erfart at studentene noen ganger har mer fokus på elevenes ferdigheter/manglende ferdigheter i timene enn på egne lærerhandlinger, og vi antar at dette kan ha sammenheng med hvordan vi har formulert arbeidskravet.

En viktig diskusjon for oss i arbeidet med å utforme arbeidskravet Praksisfortelling, er i hvilken grad vi som faglærere skal avgjøre det tematiske innholdet. Hvis vi mener alvor

med at fortellingen skal formidle studentenes egen opplevelse av hva som er betydningsfullt for dem i praksis, så bør arbeidskravets tematiske innhold være fritt valgt. Hvis vi antar at motivasjon knyttet til læring vil oppleves som betydningsfullt for studentene, så bør dette styres gjennom oppgaveordlyden. Slik har vi diskutert frem og tilbake hvorvidt det er riktig å styre lærerstudentenes observasjons- og fortellingsfokus. Vi har beskrevet i tidligere utviklings- og forskningsarbeid om praksisfortelling hvordan lærerstudenter ofte opplever første års praksis som krevende, særlig i møte med elever/grupper av elever som opplevelse som «vanskelige». Dette er problemstillinger som alltid vil være relevant og reelle, men det er først andre års PEL-emne som tilbyr tematisk kunnskap og litteratur om dette. Vi ønsket derfor å gjøre en endring som et konkret grep i arbeidskravets ordlyd, slik at oppmerksomheten ble vendt mot lærerens pedagogiske handlinger. Høsten 2020 beskrives innholdet slik:

Med utgangspunkt i en systematisk observasjon som er gjort i praksisperioden, skal det utarbeides en praksisfortelling i praksisgruppen. Observasjonen skal være rettet mot samtaler mellom lærer og elever/klassen, med særlig fokus på hvordan lærer(student) stiller spørsmål. En utvalgt observert samtale bearbeides/omdannes til en pedagogisk fortelling som kan relateres til tema i PEL-emnet (- se vedlegg 1)

Prosjektet Å spørre som en pedagogisk handlingsform

Studentene har på litteraturlisten von Oettingens tekst *Pedagogiske handlingsformer* (2012) som kan kobles til arbeidskrav 3, men ellers vil det være mange andre mulige koblingsmåter til teori når de skal tolke og forstå sin fortelling i lys av relevant teori. På bakgrunn av denne vendingen, har vi initiert et forskningsprosjekt. Vi har samlet inn praksisfortellinger som datamateriale for å få økt innsikt i studentenes erfaringer fra klasserommet, og særlig deres opplevde situasjoner der det å stille spørsmål og samtale med elever er sentralt som potensiale for læring forståelse av pedagogisk arbeid (- se vedlegg 2).

Litteratur:

Von Oettingen, A. (2012). *Pedagogiske handlingsformer*. I *Pædagogikkens grundlæggende spørgsmål* (Gyldendals lærerbibliotek). København: Gyldendal.

Vedlegg 1:

ARBEIDSKRAV 3 I PEL: PRAKSISFORTELLING - MUNTLLIG FREMFØRING

Beskrivelse av arbeidskravet:

Med utgangspunkt i en systematisk observasjon som er gjort i praksisperioden, skal det utarbeides en praksisfortelling i praksisgruppen. Observasjonen skal være rettet mot samtaler mellom lærer og elever/klassen, med særlig fokus på hvordan lærer(student) stiller spørsmål. En utvalgt observert samtale bearbeides/omdannes til en pedagogisk fortelling som kan relateres til tema i PEL-emnet.

Den muntlige presentasjonen består av at fortellingen legges frem i klassen (som en digital fortelling, eller som en muntlig presentasjon i klasseundervisningen).

Hver student i gruppen gir en utdypende kommentar til fortellingen, der spørsmål (som en pedagogisk handlingsform) knyttes til fagbegreper/teorier. Gruppens muntlige presentasjon (på 10-15 min.) danner videre utgangspunkt for refleksjon i klassens læringsfellesskap.

Vurderingskriterier:

- Gruppen skal ha samarbeidet om utviklingen av praksisfortellingen
- Ferdig utarbeidet praksisfortelling kan være på inntil en A4-side
- Praksisfortellingen skal fremføres for klassen, og hver student skal aktivt delta i denne fremføringen
- Studentgruppen skal koble de praktiske erfaringene som fortellingen bygger på, til utvalgte fagbegreper og relevant pedagogisk teori

Mål for arbeidet med arbeidskrav 3:

Arbeidet med dette arbeidskravet skal rette seg mot (noen) av følgende læringsutbytter hentet fra emneplanen:

Studentene

- har kunnskap om sentrale didaktiske prinsipp
- kan bruke fagomgrep og grunngje sine didaktiske val i teori om læring og undervisning
- kan samarbeide om planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning og læring
- kan planleggje, gjennomføre og kritisk vurdere eigen og andre si undervisning med utgangspunkt i eksisterande rammefaktorar og gjeldande læreplanverk

Fremføringer foregår i klasseroms-økten i uke 48

Veiledning: Praksisgruppen kan be om veiledning i forbindelse med arbeidet med praksisfortellingen. (Se også Vedlegg til arbeidskrav 3 og digital forelesning i uke 44.)

Vurdering: Arbeidskravet blir vurdert som *bestått/ikke bestått*. Gruppene får muntlig tilbakemelding som en del av klasesamtalen. Studenter som får *ikke bestått*, vil få mulighet til å presentere på nytt én gang inneværende studiesemester.

Vedlegg 2:

Informasjon om forskningsprosjektet «Å spørre som en pedagogisk handlingsform»

Denne informasjonen går til deg som student på GLU, 1.trinn 5-10, høsten 2020. I arbeidskrav 3 har dere skrevet en praksisfortelling fra praksisperioden med fokus på samtaler mellom lærer (student i lærerrolle) og elev/elever. Dere har særlig rettet oppmerksomheten mot lærers spørsmål i slike samtaler. Det er denne praksisfortellingen som vi ber deg, og praksisgruppen din, om å dele i dette prosjektet.

Problemstillingen for prosjektet er: Hva vektlegger lærerstudenter når de forteller om bruk av spørsmål i ulike pedagogiske samtaler? Hensikten med undersøkelsen er å få økt innsikt i lærerstudenters erfaringer fra praksis. Dette gir viktig kunnskap om samtaler mellom lærer og elever i klasserommet, ut fra lærerstudenters perspektiv. Datamaterialet vil være et viktig bidrag for videreutvikling av læringsformer og arbeidskrav i PEL-faget i lærerutdanningen.

Det er frivillig å delta i studien. Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Fortellingene hentes ut av lærere som ikke selv skal delta i prosjektet, og anonymiseres. Du kan ikke direkte eller indirekte identifiseres. Du vil heller ikke kunne gjenkjennes ved formidling av resultater fra dette prosjektet. Dersom du har spørsmål, ta kontakt med ansvarlige for prosjektet, Marianne Leikvoll Eide, epost mle@hvl.no, eller May-Britt Revheim Brekke, epost mbrb@hvl.no.

Prosjektet utføres i tråd med forskningsetiske retningslinjer (NESH, 2018). Hentet 15.11.2020 fra: <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi/>

Samtykke-erklæring

Samtykke til deltakelse i studien «Å spørre som en pedagogisk handlingsform»

Sett kryss ved det alternativet du velger:

Jeg har mottatt informasjon om prosjektet (jfr. informasjonsskrivet nedenfor)

- Jeg gir mitt samtykke til at min gruppes praksisfortelling kan benyttes til forskningsformålet
- Jeg ønsker ikke å delta i prosjektet «Å spørre som en pedagogisk handlingsform»